

Lausunto

05.12.2025

Asia: VN/24081/2023-OM-49

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi varmuusvankeuden käyttöön otosta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vankilavirkailijain Liitto ry:n lausunto Oikeusministeriölle

VN/24081/2023-OM-49

Oikeusministeriö on pyytänyt Vankilavirkailijain Liitto ry:ltä lausuntoa luonnoksesta Hallituksen esitykseksi Varmuusvankeuden käyttöön otosta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämisestä

Varmuusvankeuden käyttöönotto on kannatettavaa. Varmuusvankeutta harkittaessa tulisi ottaa huomioon rikoksen lisäksi vangin toiminta vankeusaikana. Vangin vankila-aikainen toiminta osoittaa usein sen, miten vanki tulee käyttäytymään siviilissä ja millainen riski hänellä on vapautuessaan aiheuttaa uhkaa ja vaaraa toisen ihmisen hengelle ja terveydelle. Vankila-aikana jatkettu rikollisuus tulisi olla yksi huomioon otettavista kriteereistä määrättäessä varmuusvankeuteen.

Varmuusvankeuden käyttöönoton arviointi vangin vapautuessa tulisi saada kattamaan myös törkeästä huumausainerikoksesta tuomittu vanki. Törkeästä huumausainerikoksesta tuomittu aiheuttaa ison riskin ja vaaran toisten ihmisten hengelle ja terveydelle jatkaessaan huumausaineiden myymistä ja välittämistä eteenpäin. Törkeä huumausainerikos linkittyy hyvin usein järjestäytyneeseen rikollisuuteen, joten varmuusvankeuteen asettamisen tulisi olla mahdollista.

Vapautettaessa sekä elinkautiseen vankeuteen tuomittua että varmuusvankeuteen asetettua vankia valvonnan siviilissä pitäisi olla valtakunnallisesti uskottavaa ja tarkasti valvottua. Toisen ihmisen hengelle tai terveydelle vaarallisille vangeille pitäisi ehdottomasti vaatia fyysistä valvontaa ja viikoittaista päihdevalvontaa, jotta voidaan varmistua siitä, että koevapauteen asetettu vanki

noudattaa koevapauden ehtoja. Koevapauden ehdot tulisi olla tiukemmat kuin muilla koevapauteen sijoitetuilla vangeilla. Toisen ihmisen hengelle ja terveydelle vaaralliseksi todetut vangit tarvitsevat lähtökohtaisesti jo vankilassa tiukempaa valvontaa. Tämä tarve ei poistu, kun vanki pääsee koevapauteen, vaan valvonnan pitää olla tehokasta ja uskottavaa.

Sekä elinkautisvangin että varmuusvankeuteen asetetun vangin valvontakriteereiden tarkkailu ja koevapauden ehtojen rikkomisesta tulee linjata selkeästi eikä linjaukset saisi vaihdella Rikosseuraamuskeskuksittain, vaan ehtojen pitää olla valtakunnallisesti samat. Päihteiden käytölle pitäisi olla nollatoleranssi. Alkoholin käyttö ei ole siviilissä rangaistava teko, mutta koevapaudessa olevalle vakavista rikoksista tuomitulle myös alkoholin käyttö tulisi olla kiellettyä.

Ikä tai sukupuoli ei saisi asettaa rajoitteita varmuusvankeuteen määrittämiselle. Mikäli on osoitettavissa, että vakavista rikoksista tuomitut naisvanki tai nuorisovanki ovat omiaan aiheuttamaan vapauduttuaan vaaraa toisen ihmisen hengelle tai terveydelle, myös heidät pitää pystyä määrittämään varmuusvankeuteen.

Esityksessä otetaan kantaa kuluista Rikosseuraamuslaitokselle. Vertailuna on käytetty viime vuosien vankilukuja. Vankiluku on kasvanut huomattavasti, jopa yllättävästi, viimeisen vuoden aikana. Kululaskelmassa tulee ottaa huomioon, että vankimäärän lisääntyessä myös varmuusvankeuteen määrätty saattavat lisääntyä ennakoitua enemmän. Rikosseuraamuslaitosta veloitetaan järjestämään sekä elinkautisvangille että varmuusvankeuteen määrätylle vangille toimintaa, jolla on vaikuttavuutta vaarallisen vangin käytökseen. Rikosseuraamuslaitoksen resurssit eivät vastaa kasvaneesta vankimäärästä aiheutuneisiin tarpeisiin. Näin ollen toiminnan toteuttaminen varmuusvankeuteen määrätuille ja elinkautisvangeille vaatii resursseja enemmän kuin laskelmassa on viitattu. Varmuusvankeuteen määrätty vaatii tiukemman valvonnan vankilassa ja myöhemmin myös koevapaudessa, koska hänen on osoitettu olevan vaarallinen toisen hengelle ja terveydelle.

Seija Mäenpää

Vankilanvirkailijain liitto ry puheenjohtaja/pääluottamusmies

Mäenpää Seija
Vankilavirkailijain Liitto VVL r.y.